

De Tweede Wereldoorlog in Zoetermeer: De Jolly Duck

Uitgegeven bij de tentoonstelling: 'De Jolly Duck. Het verhaal van een Amerikaanse bommenwerper', 29 april t/m 31 augustus 2015, in het kader van 70 jaar Bevrijding

Museumwijzers worden uitgegeven om achtergrondinformatie te geven bij tentoonstellingen en evenementen in het Stedelijk Museum Zoetermeer.

oorlog

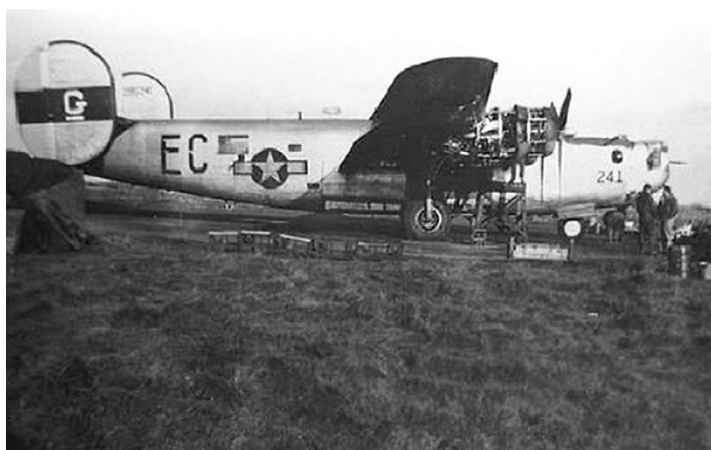
Op 10 mei 1940 gebeurde wat al een tijd dreigde te gebeuren. Zonder waarschuwing werd ons land door de Duitsers aangevallen. Het Nederlandse leger verzette zich moedig, maar kon niet op tegen de Duitse overmacht.

In Zoetermeer schrokken de bewoners 's morgens om half vier wakker van het geronk van vliegtuigen. Een wacht van de luchtbeschermingsdienst meldde dat hij vanaf de kerktoren in de Dorpsstraat parachutisten zag neerdalen bij het vliegveld Ypenburg. De Duitse bezetting werd een feit.

De Geerpolder met rechts in het midden de Jolly Duck, gefotografeerd vanuit een van de Spitfires vlak voor de beschieting

De Jolly Duck, 1944

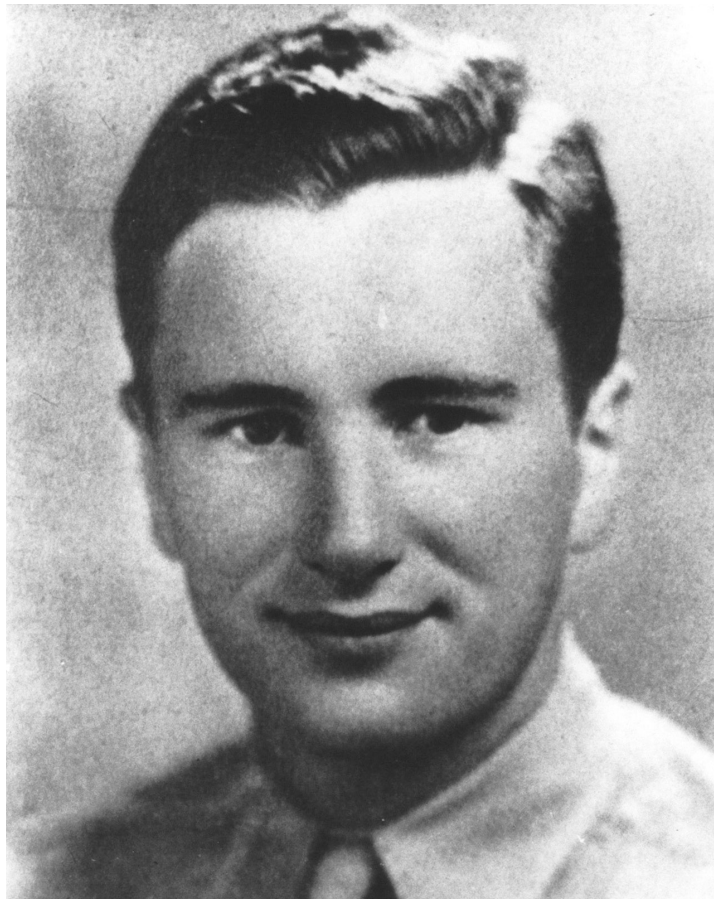

DE JOLLY DUCK

Op 22 februari 1945 maakte het Amerikaanse vliegtuig de 'Jolly Duck' een noodlanding in de Geerpolder. De Liberator B24 bommenwerper had negen bemanningsleden. Ze overleefden de crash, maar vier werden meteen gevangen genomen door de Duitsers. De vijf andere Amerikanen konden vluchten. Een van hen was John McCormick, een drieëntwintigjarige boordschutter uit Pennsylvania. Als een neergestort vliegtuig nog grotendeels in tact was, werd het door de geallieerden onder vuur genomen, zodat de Duitsers het niet meer konden gebruiken. De Jolly Duck werd op 26 februari 1945 beschoten door Engelse Spitfires. Helaas werd hierbij niet alleen het vliegtuig geraakt. De Duitse soldaten die de bommenwerper bewaakten, vonden het prima als nieuwsgierige bewoners een kijkje kwamen nemen. Kinderen mochten zelfs in het wrak spelen. Zo ook op de dag van de beschieting. Vijf mensen kwamen om het leven waaronder de 15-jarige Jopie en de 5-jarige Gerrie van Bemmelen.

HET VERZET IN ZOETERMEER

Zoals overal in Nederland, waren er tijdens de oorlog ook in Zoetermeer mensen actief in het verzet. Het Zoetermeerse verzet stond onder leiding van tandarts Joop Kentgens, die toen in 't Oude Huis woonde (nu het museum). Samen met rijksveldwachter Jacob van Rij had hij een groep mensen om zich heen verzameld uit Zoetermeer en Benthuizen. Ze zorgden voor onderduikadressen, valse papieren en voedselbonnen voor onderduikers en het maken en verspreiden van illegale kranten. Ook verstopten ze wapens die door geallieerde vliegtuigen werden gedropt. Het was gevaarlijk werk. In het laatste jaar van de oorlog zijn de belangrijkste leden van het verzet verraden door 'Zwarte Han'. Hij had nog een appeltje met hen te schillen. Zwarte Han was een zwarte handelaar uit Zoetermeer, die paarden opkocht en illegaal slachtte. Hij verkocht het vlees tegen enorm hoge prijzen. Voedsel was schaars en veel mensen leden honger. Het verzet zorgde ervoor dat hij gepakt werd en gevangen gezet. Maar Zwarte Han gooide het op een akkoordje met de Duitsers. Hij gaf ze een briefje met de kopstukken van het verzet en kwam vrij. De verzetsleden konden net op tijd onderduiken, maar Zwarte Han heeft zijn verraad met de dood moeten bekopen. Hij is later door leden van het verzet doodgeschoten.

John McCormick (02-08-1921 – 29-04-1945) ↗

↖ Rijksveldwachter Jacob van Rij (05-10-1906 – 29-04-1945)

↘ Het Jachthuis in Zevenhuizen, 1945

HET JACHTHUIS

De ontmaskerde verzetsleden doken onder in het Jachthuis in Zevenhuizen. Daar verbleven ook zes neergeschoten Engelse vliegeniers en de Amerikaan John McCormick. Er heerste een strak schema onder de bewoners. John gaf elke dag les in fitness, zoals hij dat gewend was in het Amerikaanse leger. De anderen deden braaf mee. Iedere nacht stonden ze om de beurt op wacht. Toch werd het Jachthuis op de avond van 29 april onverwachts bestormd door 20 Duitse soldaten. Het is onduidelijk hoe ze wisten dat het Jachthuis door het verzet werd gebruikt.

Er ontstond een vuurgevecht waarbij John in zijn achterhoofd werd geschoten. De anderen, waaronder de vrouw en het zontje van Jacob van Rij, konden vluchten. Jacob dekte hun vlucht, maar werd daarbij zelf dodelijk getroffen. Verzetsleider Joop Kentgens werd door het hoofd geschoten, maar overleefde wonderwel. Jacob van Rij en John McCormick zijn na de oorlog met militaire eer bij de Oude Kerk begraven. Daar werden later ook de op 5 mei 1945 omgekomen verzetshelden Jan Hoorn en Cornelis van Eerden begraven. Het Jachthuis heet sinds de Tweede Wereldoorlog de 'Jolly Duck'.